

УДК 346.7

DOI <https://doi.org/10.32782/chc.v054.2024.2>

Кулик Олег Ігорович,

кандидат юридичних наук, докторант

Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України»,

доцент кафедри міжнародного права та галузевих правових дисциплін

Київського університету права Національної академії наук України

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРЕЗУМПЦІЇ ДОБРОСОВІСНОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

Постановка проблеми. Регулювання ринку віртуальних активів передбачає встановлення певних вимог і правил, спрямованих на те, щоб відносини на ринку розвивалися відповідно до обраної державою концепцією розвитку ринку і досягнення взаємозв'язку приватних інтересів учасників ринку та публічних інтересів. На практиці учасники ринку віртуальних активів не завжди дотримуються установлених вимог і правил. Директор з управління продуктами соціальної мережі «Facebook» заявив, що соціальна мережа блокуватиме будь-яку рекламу, яка пропонує товари та послуги з криптовалютою адже існує багато компаній у сфері криптовалюти, які наразі не працюють добросовісно [1]. Це свідчить про існування певної практичної проблеми щодо добросовісності учасників ринку віртуальних активів, що обумовлює необхідність контролю за цим ринком з боку держави. Однак, В.П. Попелюк у своєму монографічному дослідженні зауважив, що головні принципи контролю – відкритість та прозорість, мають привести до запровадження презумпції добросовісності діяльності суб'єктів господарської діяльності [2, с. 81]. Погоджуючись із цим твердженням слід зазначити, що хоч окремі випадки недобросовісності можуть мати місце, уявлення учасників ринку недобросовісними «за замовчанням», без доведення цього факту в установленому законом порядку, є негативною тенденцією, а тому впровадження презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів дозволить досягти балансу між їх приватними інтересами і публічними інтересами.

Окремі загальні положення щодо закріплення презумпції добросовісності містяться у ГК України і ЦК України, а щодо добросовісності учасників ринку віртуальних активів ці положення дещо конкретизовані Законом України «Про віртуальні активи». Однак, по-перше, він досі не набрав чинності, а по-друге, положення щодо добросовісно-

сті згадуються лише побічно та не сформульовані в окрему презумпцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання презумпцій в праві, та, зокрема, презумпції добросовісності були в фокусі уваги багатьох представників юридичної науки. Серед вітчизняних вчених варто згадати О.О. Бакалінську [3], О.А. Беяневич [4], Р.Д. Ляшенко [5], Н.А. Маринів [6], В.П. Попелюка [2], Є.М. Смичка [7] А.В. Смітюха [8] та інших. Серед зарубіжних науковців добросовісність досліджували М. Ауер (Auer) [9], К. Борк (Bork) [10] та М. Вандт (Wandt) [10] й деякі інші. Однак, питання впровадження презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів до цього не досліджувались.

Наведене вище вказує на актуальність порушеного питання та доцільність його опрацювання.

Мета статті – обґрунтування пропозицій щодо впровадження презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів.

Виклад основного матеріалу. Презумпція у праві, як зазначає Р.Д. Ляшенко у своєму дисертаційному дослідженні, є припущенням про «наявність чи відсутність факту, що ґрунтується на спостереженнях за повторюваними аналогічними явищами, подіями, фактами та раціональному зв'язку між ними, спрямоване на регулювання суспільних відносин, що формулюється у законодавстві та/або в акті застосування права, може допускати виключення, але умовно приймається за істину, поки не буде доведено протилежне» [5, с. 179].

Є.М. Смичок зауважив, що юридичні презумпції прямо або побічно закріплюються в праві і мають значення для правового регулювання; юридична презумпція спричиняє правові наслідки, якщо є неспростовною через закон або не спростована в процесі вирішення справи [7, с. 13].

Однією із таких правових презумпцій називають презумпцію добросовісності.

За своїм лексичним значенням «добросовісний» характеризує певного суб'єкта, як такого, що чесно, старанно і сумлінно виконує свої обов'язки [11, с. 325].

М. Ауер підсумувала, що добросовісність продовжує слугувати основою для судової правотворчості та справедливого врегулювання правовідносин у кожній галузі права [9, с. 30]. На думку П. Бітюк добросовісність можна охарактеризувати як певний поведінковий стандарт суб'єкта господарювання, який полягає у постійній його орієнтації на загальноправові правила поведінки (правила поведінки, які встановлюються не лише позитивним правом, а й правовими ідеями та принципами права, які виходять за рамки суто позитивістського типу праворозуміння) під час реалізації своїх прав та виконанні своїх обов'язків у процесі здійснення вказаним суб'єктом господарської діяльності [12, с. 68]. А.В. Смітюх, аналізуючи добросовісність у господарському процесі, зауважив, що недобросовісне здійснення процесуальних прав однозначно можна також кваліфікувати як недодержання моральних засад суспільства [8, с. 175].

Р.Д. Ляшенко дійшла висновку, що зміст презумпції добросовісності полягає у тому, що кожен громадянин, доки протилежне не буде доведено, вважається таким, що не має недобрих намірів. Презумпція добросовісності виступає основоположною засадою у господарських правовідносинах, визнаючи недопустимим порушення законодавства, вимог добропорядності і розумності. Дана презумпція, на думку вченої, спрощує і прискорює процес правового регулювання, звільняючи від необхідності у кожному конкретному випадку доводити факт добросовісності. При формулюванні правових норм законодавець виходить із того, що поведінка особи вважається добросовісною, доки не буде протилежне не буде встановлено і доведено в порядку, передбаченому законодавством [5, с. 115-116].

М.В. Хеселінк (Hesselink) звернув увагу, що більшість європейських цивільних кодексів містять загальне положення про добросовісність. Крім того, деякі кодекси містять конкретні правила, в яких також згадується поняття добросовісності [13, с. 620]. До прикладу, Цивільний кодекс Німеччини (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) прямо передбачає принцип добросовісності в § 242 BGB і застосовує його до всіх договірних відносин, а також до будь-якого зобов'язання. Він буквально передбачає, що «зобов'язана сторона зобов'язана виконувати зобов'язання відповідно

до вимог добросовісності, беручи до уваги звичай ділового обороту». Концептуальні складові добросовісності (дослівно: вірність і віра, «Treu und Glauben») є складовими елементами правового принципу, закріпленого в § 242 BGB. Вірність включає в себе чесність і надійність поведінки суб'єкта, тоді як віра описує фундаментальну довіру до такої поведінки [10, с. 244].

В Україні також закріплено презумпцію добросовісності у національному законодавстві. Так, відповідно до ч. 5 ст. 12 ЦК України якщо законом встановлені правові наслідки недобросовісного або нерозумного здійснення особою свого права, вважається, що поведінка особи є добросовісною та розумною, якщо інше не встановлено судом.

У ГК України добросовісність згадується в контексті визнання того, що добросовісна конкуренція у підприємстві є загальним принципом господарювання (ч. 1 ст. 6). Конкретніше, у свою чергу, правові засади захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції розкриваються в положеннях Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». У науковій літературі наголошується, що для оцінки добросовісності учасників конкурентного змагання мають застосовуватись загальні критерії оцінки добросовісності, так як вчинення дій суб'єктами господарювання, що характеризуються турботою і обачністю про права та інтереси контрагента, розумним передбаченням можливості завдання шкоди тим права і інтересам з тим, щоб не допустити справедливого балансу прав та інтересів сторін договірної зобов'язання [14, с. 473].

Добросовісність знайшла своє відображення і в судовій практиці. О.А. Беяневич робить висновок, що у судове правозастосування вже увійшла «формула» добросовісності як стандарту поведінки, що характеризується чесністю, відкритістю і повагою інтересів іншої сторони договору або правовідносин [4, с. 21].

У постанові Верховного Суду від 08 травня 2018 року у справі № 910/1873/17 визначено, що «принцип добросовісності – це загальноправовий принцип, який передбачає необхідність сумлінної та чесної поведінки суб'єктів при виконанні своїх юридичних обов'язків і здійсненні своїх суб'єктивних прав. У суб'єктивному значенні добросовісність розглядається як усвідомлення суб'єктом власної сумлінності та чесності при здійсненні ним прав і виконанні обов'язків». Щоправда, слід погодитись із Л.В. Козловською,

що принцип права, на відміну від презумпції, не може бути спростований [15, с. 88], тому, оскільки добросовісність може бути спростованою в суді, то її слід відносити саме до презумпцій, а не до принципів.

Щодо безпосередньої реалізації презумпції добросовісності у межах тих чи інших правовідносин наявні дослідження, які вказують на певні недоліки її реалізації на практиці.

О.О. Бакалінська наполягає, що презумпція добросовісності підтримується презумпцією невинуватості учасника конкурентного змагання доти, доки особа, чиї права порушені недобросовісними діями конкурентів, не пред'явить своєї вимоги. Цей механізм захисту прав учасників конкурентного змагання, як зазначає учена, поширюється на випадки запобігання та припинення фактів недобросовісної конкуренції, оскільки антимонопольне регулювання часто застосовує презумпцію вини суб'єкта господарювання, щодо якого проводиться антимонопольне розслідування. Цей суб'єкт господарювання має доводити, що він зазнає значної конкуренції на ринку або, що угода, стороною якої він є, не буде мати негативного впливу на конкуренцію, або поведінка учасника узгодженої дії пояснюється специфікою конкурентної та регуляторної ситуації на ринку тощо [3, с. 5, 9].

О.О. Мамалуй обґрунтував позицію, що під час вибору алгоритму власної поведінки у випадку неоднозначності (множинності) тлумачення змісту нормативних приписів платник податків звертається до презумпції правомірності рішень платника податків, але надалі контролюючий орган може розцінити такий алгоритм поведінки як невірний, що отримає своє оформлення в рішенні даного органу. Після прийняття такого рішення одночасно із презумпцією правомірності рішення платника податків, діятиме презумпція правомірності рішень суб'єкта владних повноважень. Дві вищезазначені презумпції, на думку вченого, діють паралельно до моменту узгодження грошових зобов'язань платника податків [16, с. 126].

Проаналізувавши судову практику, Н.А. Маринів звертає увагу, що досить часто платник при оскарженні податкового рішення вимушений доказувати правомірність саме своїх дій, пов'язаних із достовірністю показників, відображених ним у поданих до контролюючого органу документах податкової звітності, а податковий орган при цьому обмежується лише дублюванням своєї позиції висновками акту перевірки, в якому, також досить часто, суть порушення податкового

законодавства зводиться до цитування норм законодавства та зазначення про неправомірність формування платником податків показників податкової звітності, без зазначення, в чому це порушення виражається [6, с. 117].

Водночас видається, що ситуація, за якої суб'єкт, щодо якого застосовуються заходи контролю, вважається винним «за замовчанням» і змушений доводити правомірність своїх дій, порушує презумпцію добросовісності. До того ж, у разі оскарження певного рішення, діяння регулятора, саме на регулятора покладається обов'язок щодо доказування правомірності своїх дій (ч. 2 ст. 77 КАС). Іншими словами, регулятор має спростувати презумпцію добросовісності підконтрольного суб'єкта у суді.

Відповідно, видається, що на ринку віртуальних активів, при здійсненні державою заходів контролю, слід враховувати наведене та не допускати існування норм, що ап'оріорі порушують презумпцію добросовісності.

Переходячи безпосередньо до законодавчих положень, що стосуються учасників ринку віртуальних активів, слід процитувати норму, якою врегульовано, що учасники ринку віртуальних активів зобов'язані добросовісно та на свій ризик здійснювати операції з віртуальними активами (п. 1 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про віртуальні активи»). Більш детально положення про добросовісність в законі не розкриваються. В цьому контексті цікавою є думка Л.С. Могил, яка вважає, що легальний коридор добросовісної господарської поведінки при здійсненні операцій із криптовалютою демонструють певні аспекти злочинів щодо легалізації брудних коштів з використанням криптовалюти [17, с. 165-166]. Тобто учена припускає, що межі добросовісності визначаються межами поведінки, що не суперечить Законодавству України про кримінальну відповідальність.

З урахуванням обов'язку учасників ринку віртуальних активів, закріпленого п. 1 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про віртуальні активи» та норм ч. 5 ст. 12 ЦК України можливо зробити висновок про те, що законодавцем зроблені певні кроки щодо впровадження презумпції добросовісності, яка має діяти доки зворотне не буде встановлено судом. Це свідчить про наявність позитивної тенденції у нормотворчій діяльності, відповідно до якої контроль держави за ринком віртуальних активів має здійснюватися із тісним взаємозв'язком із такою презумпцією. Наведене також корелюється з тим, що прозорість є одним із принципів

державного регулювання, у тому числі і контролю, на ринку віртуальних активів (п. 6 ст. 14 Закону України «Про віртуальні активи»).

Однак із огляду на триваючу законопроектну роботу з врегулювання ринку віртуальних активів важливо проаналізувати Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні від 07.11.2023 № 10225 (далі також – Основний законопроект) та альтернативний до нього за № 10225-1 (далі також – Альтернативний законопроект).

У Основному законопроекті зроблено доволі детальний акцент на контролі за ринком віртуальних активів. Однак аналіз положень щодо такого контролю свідчить про наявність певних суперечливих положень, зокрема таких, що підривають презумпцію добросовісності.

Так, відповідно до ч. 2 ст. 113 Основного законопроекту порушення на ринку віртуальних активів вважається вчиненим умисно, якщо регулятор встановить наявність об'єктивних обставин, що свідчать про те, що особа, щодо якої застосовується захід впливу, усвідомлювала наслідки своїх дій та/або бездіяльності та передбачала їх, а також бажала або свідомо припускала їх настання.

Тобто, за твердженням цієї норми, регулятор сам здійснює контроль, сам установлює обставини порушення і уже «за замовчанням» вважається, що підконтрольний суб'єкт вчинив порушення умисно і до того ж усвідомлював наслідки своїх дій та/або бездіяльності та передбачав їх, а також бажав або свідомо припускав їх настання. Цікаво при цьому відзначити, що Основний законопроект уже не містить обов'язків для учасників ринку діяти добросовісно.

Сам лише виклад цієї норми в такий спосіб суперечить презумпції добросовісності суб'єкта господарювання, та більше того, нагадує формулювання з обвинувального акту у кримінальному провадженні. У такому контексті доцільно привести думку Є.М. Смичка, що «презумпції не можуть обмежуватися суб'єктивними інтересами або уявленнями певного суб'єкта, ким би він не був» [7, с. 13]. Тому положення на кшталт таких, що пропонуються ч. 2 ст. 113 Основного законопроекту не можуть бути підтримані. Навпаки, видається, що контроль регулятора за ринком має здійснюватися із обов'язковим доказуванням законності проведення таких заходів, а також із урахуванням принципів доцільності та адекватності.

На відміну від наведеного, Альтернативний законопроект наслідує логіку поточної редакції Закону України «Про віртуальні активи» та містить такі ж положення в п. 2 ч. 1 ст. 13, що передбачають обов'язок учасників ринку віртуальних активів діяти добросовісно. Тому підхід щодо необхідності впровадження презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів був сприйнятий авторами Альтернативного законопроекту. Однак в ньому, як і в поточній редакції Закону України «Про віртуальні активи», ці положення не знаходять подальшої конкретизації.

Видається, що найбільш ефективного контролю, однак такого, що здійснюється згідно з принципами, закладеними в ст. 14 Закону України «Про віртуальні активи», можливо досягти шляхом впровадження для учасників ринку віртуальних активів презумпції добросовісності. Розробка, впровадження та безпосереднє застосування заходів контролю з боку держави повинно здійснюватися із урахуванням цієї презумпції.

Наведене видається доцільним відобразити у ст. 14 Закону України «Про віртуальні активи», доповнивши її новою частиною, яка б відобразила положення про те, що вважається, що учасник ринку віртуальних активів діє добросовісно, якщо інше не встановлено судом.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що найбільш ефективного контролю, однак такого, що здійснюється згідно з принципами, закладеними в ст. 14 Закону України «Про віртуальні активи», можливо досягти шляхом впровадження для учасників ринку віртуальних активів презумпції добросовісності.

З урахуванням обов'язку учасників ринку віртуальних активів діяти добросовісно, закріпленого п. 1 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про віртуальні активи», та норм ч. 5 ст. 12 ЦК України можливо зробити висновок про те, що законодавцем зроблені певні кроки щодо впровадження такої презумпції і це свідчить про наявність позитивної тенденції у нормотворчій діяльності, відповідно до якої контроль держави за ринком віртуальних активів має здійснюватися із тісним взаємозв'язком із такою презумпцією.

Дослідженням доведено, що положення ч. 2 ст. 113 Проекту Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні від 07.11.2023 № 10225 про те, що порушення на ринку віртуальних активів вважається вчиненим умисно,

якщо регулятор встановить наявність об'єктивних обставин, що свідчать про те, що особа, щодо якої застосовується захід впливу, усвідомлювала наслідки своїх дій та/або бездіяльності та передбачала їх, а також бажала або свідомо припускала їх настання, на підтримку не заслуговують, адже суперечать презумпції добросовісності. Натомість, контроль регулятора за ринком має здійснюватися із обов'язковим доказуванням законності проведення таких заходів,

а також із урахуванням принципів доцільності та адекватності.

Для реалізації пропозицій щодо впровадження презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів пропонується доповнити ст. 14 Закону України «Про віртуальні активи» новою частиною, яка б відобразила положення про те, що вважається, що учасник ринку віртуальних активів діє добросовісно, якщо інше не встановлено судом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. New Ads Policy: Improving Integrity and Security of Financial Product and Services Ads. www.facebook.com. URL: <https://www.facebook.com/business/news/new-ads-policy-improving-integrity-and-security-of-financial-product-and-services-ads> (дата звернення: 29.10.2024).
2. Попелюк В. П. Правове регулювання відносин контролю у сфері господарювання : монографія. Одеса : юридична література, 2013. 208 с.
3. Бакалінська О. О. Особливості реалізації презумпції добросовісності в конкурентному праві України. *Приватне право і підприємництво*. 2016. Вип. 15. С. 5–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pprip_2016_15_3.
4. Беляневич О. А. Ідея справедливості у господарському праві. *Економіка та право*. 2022. № 3. С. 15–26. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.03.015>.
5. Ляшенко Р. Д. Презумпції у праві: питання теорії та практики : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.01. Київ, 2011. 234 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/3858/1/Lyashenko_2011_234.pdf
6. Маринів Н. А. Презумпція добросовісності платника податків: практичні аспекти застосування. Сорок другі економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (26 листопада 2019). Львів, 2019. 170 с. С. 114–119. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3169/>.
7. Смичок Є. М. Юридичні презумпції в податково-правовому регулюванні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 20 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/AVTOREF_2016/Smychok_I_M_2015.pdf.
8. Смітюх А. В. Добросовісність та зловживання правами у господарському процесі. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. Одеса: ОНУ, 2006. Т. 9, вип. 10. С. 171–177. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6fb3b04f-607e-47af-b91b-635538f5970f/content>.
9. Auer M. Good Faith and its German Sources: A Structural Framework for the Good Faith Debate in General Contract Law and under the Uniform Commercial Code. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=588d95263d8e1de85ccf102ce90cce853e598784>.
10. Bork K., Wandt M. «Utmost» good faith in German contract law. *ZVersWiss* 2020. 109. С. 243–254. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12297-020-00478-6>.
11. Словник української мови: в 11 томах. Т. 2, 1971. URL: <https://sum.in.ua/p/2/325/2> (дата звернення: 29.10.2024).
12. Бітюк П. До питання про співвідношення добросовісності та свободи договору. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 8. С. 65–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_8_14.
13. Hesselink M. W. The concept of good faith. In A. S. Hartkamp, M. W. Hesselink, E. H. Hondius, C. Mak, & C. E. du Perron (Eds.), *Towards a European civil code. – 4th rev. And exp. ed.* (pp. 619-649). Kluwer Law International. 2011. URL: <http://ssrn.com/abstract=1762630>.
14. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / [редкол. вид.: Тацій В. Я. та ін.]; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. Т. 15 : Господарське право / [редкол.: В. А. Устименко (голова) та ін.]. 2019. 780.
15. Козловська Л. В. Юридичні презумпції та фікції в механізмі правового регулювання здійснення та захисту спадкових прав. 2014. № 6. С. 86–89. URL: https://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/09/6_2014.pdf#page=86
16. Мамалуй О. О. Правореалізаційне значення принципу-презумпції правомірності рішень платника податків. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 5. Т. 2. С. 122–127. URL: http://nvppr.in.ua/vip/2018/5/tom_2/24.pdf.
17. Могил Л. С. Правове забезпечення використання криптовалюти в господарському обігу : дис. ... доктора філос.; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2023. 223 с.

Кулик Олег Ігорович

Впровадження презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів

Актуальність теми зумовлена тим, що регулювання ринку віртуальних активів передбачає встановлення певних вимог і правил, спрямованих на те, щоб відносини на ринку розвивалися відповідно до обраної державою концепцією розвитку ринку і досягнення взаємозв'язку приватних інтересів учасників ринку та публічних інтересів. На практиці учасники ринку віртуальних активів не завжди дотримуються установлених вимог і правил. Хоч окремі випадки недобросовісності можуть мати місце, уявлення учасників ринку недобросовісними «за замовчанням», без доведення цього факту в установленому законом порядку, є негативною тенденцією, а тому впровадження презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів дозволить досягти балансу між їх

приватними інтересами і публічними інтересами. Метою статті є обґрунтування пропозицій щодо впровадження презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів.

За результатами проведеного дослідження зроблено висновок, що найбільш ефективного контролю, однак такого, що здійснюється згідно з принципами, закладеними в ст. 14 Закону України «Про віртуальні активи», можливо досягти шляхом впровадження для учасників ринку віртуальних активів презумпції добросовісності. Законодавцем зроблені певні кроки щодо впровадження такої презумпції і це свідчить про наявність позитивної тенденції у нормотворчій діяльності, відповідно до якої контроль держави за ринком віртуальних активів має здійснюватися із тісним взаємозв'язком із такою презумпцією.

Дослідженням доведено, що контроль регулятора за ринком віртуальних активів має здійснюватися із обов'язковим доказуванням законності проведення таких заходів, а також із урахуванням принципів доцільності та адекватності.

Висловлено пропозицію стосовно належного закріплення презумпції добросовісності учасників ринку віртуальних активів у національному законодавстві.

Ключові слова: віртуальні активи, ринок віртуальних активів, презумпція добросовісності, учасник ринку, контроль за ринком віртуальних активів, державне регулювання ринку.

Kulyk Oleh

Introducing a presumption of good faith of virtual asset market participants

The topic is relevant in that the regulation of the virtual asset market entails the formulation of specific requirements and regulations aimed at guaranteeing that market relations evolve in alignment with the chosen market development concept and attaining a balance between the private interests of market participants and the public interest. In practice, virtual asset market participants do not always comply with the established requirements and rules. While there may be instances of bad faith, the assumption of bad faith “by default” among market participants, without substantiation in accordance with established legal procedures, is a problematic trend. The introduction of a presumption of good faith for virtual asset market participants can help achieve a balance between their private interests and public interests. This article aims to justify the proposed introduction of a presumption of good faith for virtual asset market participants.

In light of the findings of the study, it can be posited that the most efficacious control, provided it is exercised in accordance with the tenets set forth in Article 14 of the Law of Ukraine “On Virtual Assets”, can be achieved by introducing a presumption of good faith for participants in the virtual asset market. The legislator has taken certain steps to introduce such a presumption, which suggests a positive trend in rulemaking. This indicates that the state control over the virtual asset market should be closely linked to such a presumption.

The study demonstrates that the regulator’s control over the virtual asset market should be exercised with mandatory proof of the legality of such measures, as well as with due regard for the principles of expediency and adequacy. Furthermore, the author suggests that the presumption of good faith of virtual asset market participants should be properly enshrined in national legislation.

Key words: virtual assets, virtual assets market, presumption of good faith, market participant, control over the virtual assets market, state regulation of the market.